

РОЗДІЛ II. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ОСВІТЯНСЬКОЇ ГАЛУЗІ

УДК 025.2

DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2019-3-97-106>

Людмила Бондар,
завідувач сектору наукового комплектування фонду
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
e-mail: lyuda_bondar_@ukr.net
ORCID id: 0000-0002-1203-9450

ГАЛУЗЕВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО: СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Розглянуто основні аспекти комплектування ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Зазначено, що бібліотека була заснована на базі фондів двох спеціальних педагогічних бібліотек: наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України та Центральної освітнянської бібліотеки Міністерства освіти України, які ліквідувалися. Зроблено акцент на процесі комплектування фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, в основу якого покладено закон відповідності (конгруентності). Закон передбачає формування фонду відповідно до завдань і призначення бібліотеки та врахування потреб тих категорій користувачів, які покликана забезпечувати ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в загальнодержавній бібліотечно-інформаційній системі. Проаналізовано основні способи поповнення фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського друкованими та електронними документами: отримання обов'язкового примірника документів, передплату періодичних видань, книгообмін, дарування, репродукування документів. Розглянуто питання комплектування фонду електронними журналами як альтернатива журналам у традиційній формі. Акцентовано увагу на особливостях сучасного стану документозабезпечення бібліотеки, що полягає у розширенні шляхів комплектування за рахунок розширення кола джерел комплектування, зміни традиційної технології комплектування у зв'язку з появою нових технологій та можливостей використання інформаційних ресурсів через мережу інтернет, економічного партнерства бібліотеки з видавництвами та видавничими організаціями в умовах обмеженого бюджетного фінансування. Зазначено, що автоматизація процесів комплектування забезпечує якісне формування фонду, суттєво прискорює процеси опрацювання документів, підвищує точність облікових і звітних відомостей, розширює можливості організації різнобічного використання інформаційних ресурсів.

Ключові слова: комплектування, джерела комплектування, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, обов'язковий примірник, передплата, бібліотечний фонд, електронні журнали, дари, книгообмін.

Постановка питання. Сучасна освіта має активно сприяти формуванню нового громадянина, патріота незалежної України: духовного, толерантного, озброєного знаннями і навичками з оволодіння інформацією та її ефективним застосуванням на практиці протягом життя. Функції наукової бібліотеки з часом трансформуються відповідно до запитів суспільства, але процеси, завдяки яким вона функціонує, залишаються незмінними. Так, важливим завданням спеціальної бібліотеки є формування бібліотечного фонду відповідно до профілю установи та інформаційних потреб усіх категорій користувачів.

Мета статті – розкрити особливості формування фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського як спеціальної бібліотеки.

Аналіз останніх досліджень. З метою вивчення питання щодо науково-практичного комплектування фонду спеціальної наукової бібліотеки проаналізовано праці таких відомих науковців і практиків, як: Н. Ю. Березкіної, Р. С. Мотульського (Білорусія); Ю. І. Артемова, О. В. Баркової, М. П. Васильченка, О. В. Воскобойнікової-Гузевої, Н. М. Кушнарєнко, К. В. Лобузїної, М. С. Слободяника, А. В. Соколова, А. А. Соляник, Л. М. Татарчук, Г. В. Шемаєвої, Т. О. Ярошенко (Україна) й інших. У вищезазначених працях детально розглянуто теоретичні, правові, документознавчі, фондознавчі аспекти створення галузевих бібліотек; запропоновано рекомендації для розробки основних документів, на підставі яких створюються ці бібліотеки; висвітлено питання стандартизації, гарантування інформаційної безпеки та проблеми авторського права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) була заснована згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 2018 від 30.10.1999 р. на базі фондів двох спеціальних педагогічних бібліотек: наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України та Центральної освітянської бібліотеки Міністерства освіти України, які ліквідувалися. Ці бібліотеки увібрали в себе столітні здобутки спеціальних педагогічних книгозбірень України, тому, висвітлюючи становлення і розвиток фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, не можна оминати історичний шлях вищезазначених книгозбірень, а також формування їхніх фондів у цьому контексті.

Наукова бібліотека Інституту педагогіки АПН України успадкувала фонди спеціальної бібліотеки Харківського товариства поширення в народі грамотності (ХТГ), започаткованої у 1869 р., яка формувалась відповідно до фахових інформаційних потреб членів ХТГ, освітян та громадськості міста Харкова, Харківської та інших губерній Російської імперії. Її фонд складався з документів із питань педагогіки та освіти, підручників, фахової періодики, про що свідчить зміст першого каталогу бібліотеки, виданого у 1898 р. На 1.01.2000 р. фонд бібліотеки нараховував близько 350 тис. примірників документів, 40 % якого становили фахові видання.

Другим складником фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського стало книжкове зібрання Центральної освітянської бібліотеки Міністерства освіти України (ЦОБ), яка була заснована в Україні згідно з наказом Міністерства освіти України № 128 від 07.05.1993 р. для забезпечення інформаційних потреб освітян незалежної держави. ЦОБ успадкувала фонд спеціальної педагогічної бібліотеки Київського будинку вчителя, заснованої ще у 1923 р. [5]. На 01.01.2000 р. фонд ЦОБ становив понад 120 тис. прим., 40 % якого складала фахова література.

З січня 2000 р. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, об'єднавши фонди наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України та Центральної освітянської бібліотеки Міністерства освіти України, і, продовжуючи розвивати напрями діяльності вищезазначених бібліотек як спеціальних, розпочала свою історію як книгозбірня, що мала стати загальнодержавним потужним галузевим інформаційним центром, який на основі координації та кооперації з бібліотеками мережі здійснюватиме науково-інформаційне забезпечення галузі [6].

Випадкове зібрання книг – це тільки їх сукупність, але ще не бібліотека. Цінність бібліотеки – в меті, яка об'єднує, заради якої конкретні книги зібрані разом. Для перетворення цієї сукупності в бібліотечний фонд, за образним

висловом відомого американського вченого в галузі бібліотекознавства Джесса Хоука Шири потрібно, щоб він «був як вінок, в який органічно влітається кожне нове видання, де кожна квітка робить свій внесок в красу цілого й одночасно підсилює власну чарівність завдяки сусідству з іншими квітами» [8].

В основу формування фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було покладено закон конгруентності (відповідності), що передбачає його формування відповідно до завдань і призначення бібліотеки та врахування потреб тих категорій користувачів, які вона покликана забезпечувати в загальнодержавній бібліотечно-інформаційній системі.

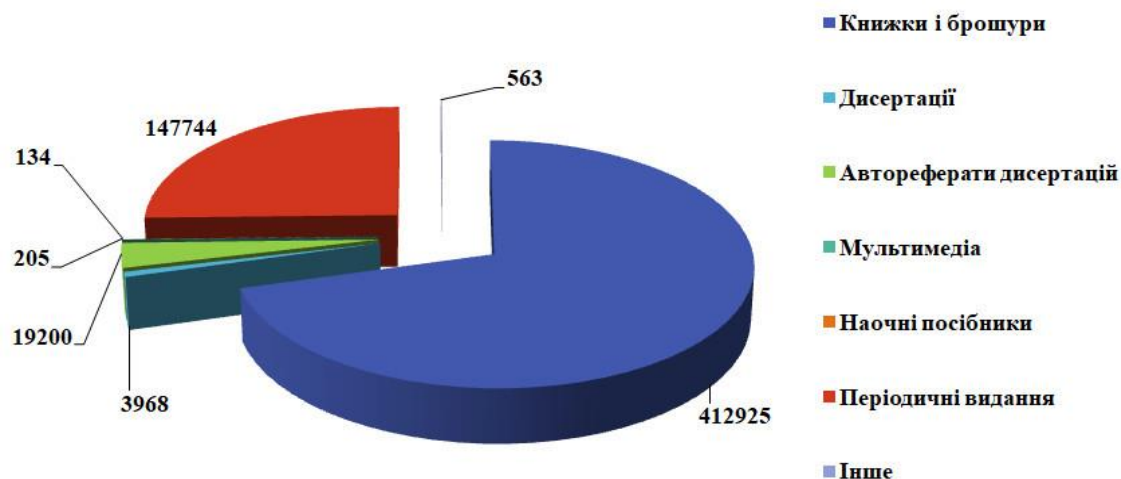
Профіль комплектування відображений у структурній моделі фонду «Тематико-типологічному плані комплектування фондів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», у якому зазначено, що з максимальною повнотою комплектують документи всіх типів й видів із педагогіки та психології, бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства та інформаційної діяльності; з достатньою повнотою комплектують документи з суміжних галузей знань у контексті забезпечення освітнього процесу, розвитку педагогіки, психології, бібліотечно-інформаційної діяльності. Документи з суспільних (крім освіти), природничих, медичних, прикладних наук, мистецтва, географії, історії, а також літературно-художні видання з орієнтуванням на освітні програми передаються до фонду вибірково [7].

Непрофільні, вузькоспеціалізовані документи, що надходять у складі обов'язкового примірника та з інших джерел і не відповідають профілю комплектування бібліотеки, підлягають передачі до обмінного фонду для подальшого перерозподілу.

Фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського акумулює не тільки сучасні, а й цінні та рідкісні документи, що становлять національне надбання.

До 2002 р. основними способами комплектування бібліотеки галузевим ресурсом було дарування, передплата періодичних видань та книгообмін. У травні 2002 р. відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 608 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів» ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як державна бібліотека була включена до переліку установ, що отримують безоплатний обов'язковий примірник документів.

Станом на 01.01. 2019 р. фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського складає 583 802 примірники документів різними мовами на різних носіях інформації.

Видовий склад бібліотечного фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Протягом 2000–2018 рр. до фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського залучено 100 596 прим. неперіодичних і 76 262 примірники і комплекти періодичних видань, загалом фонд поповнено на 176 858 примірників документів.

На сьогодні основними способами поповнення фонду друкованими та електронними документами є:

- отримання обов'язкового примірника документів;
- передплата на серіальні (періодичні та продовжувані) друковані та електронні видання;
- документообмін (внутрішньодержавний, міжнародний);
- копіювання на сервер електронних документів, вільно розміщених в інтернеті й таких, що є громадським надбанням.
- ліцензійна угода на дистанційний доступ до електронних ресурсів;
- репродукування документів різними способами, зокрема оцифрування;
- отримання пожертвувань, дарів, інших безоплатних надходжень документів;

Головна особливість сучасного стану документозабезпечення бібліотеки полягає у розширенні шляхів комплектування за рахунок розширення кола джерел комплектування, зміни традиційної технології комплектування у зв'язку з появою нових технологій та можливостей використання інформаційних ресурсів через мережу інтернет, економічного партнерства бібліотек із видавництвами та видавничими організаціями в умовах обмеженого бюджетного фінансування.

Джерелами комплектування фонду ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського є:

- видавці, видавничі організації та агрегатори електронних ресурсів;
- передплатні агенції;
- автори й інші правовласники документів;
- фізичні особи, зокрема власники рідкісних і цінних документів, колекцій і окремих видань;
- бібліотеки, інші установи та організації, що беруть участь у міжнародному та внутрішньодержавному документообміні.

Як свідчать щорічні моніторинги, до бібліотеки надходить близько 60 % документів із питань освіти, педагогіки та психології, що вийшли друком на території України. Це досягається насамперед надходженням обов'язкового примірника документів. Держава, надаючи бібліотеці таке право, гарантує

надійність, повноту й своєчасність отримання документів відповідно до профілю книгозбірні. Це право закріплено ще й низкою інших актів, що визначають відповідальність за недоставляння обов'язкового примірника. Але до цього часу ще не розроблено механізму стягування штрафів за недоставляння обов'язкового примірника документів відповідно до Закону України від 12 січня 2012 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо доставляння обов'язкового безоплатного примірника документів». Тому критерії повноти й оперативності формування фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського потребують жорсткого контролю за надходженням обов'язкового примірника. З цією метою працівники сектору наукового комплектування опрацьовують каталоги, прайслисти та сайти видавництва, книготорговельних організацій та зв'язують їх і електронним каталогом бібліотеки.

Одним із ефективних способів вивчення питання щодо заповнення лакун у бібліотечному фонді є аналіз інформації документального потоку Книжкової палати України, який складається з обов'язкових примірників різних видів друкованої продукції, що надходить до наукової установи згідно з Законом України «Про обов'язковий примірник документів». Важливий напрям діяльності Книжкової палати України – створення державної бібліографічної інформації шляхом підготовки бібліографічних покажчиків, серед яких «Літопис книг», що містить інформацію про книги й брошури з усіх галузей знань. У ньому обліковуються наукові, науково-популярні, науково-виробничі, літературно-художні та офіційні видання тощо.

Крім того, здійснюється аналіз газет «Освіта», «Сучасна освіта України», «Педагогічна газета», на шпальтах яких міститься інформація про видання з питань педагогіки, психології й освіти, що вийшли друком на теренах України.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є структурним підрозділом Національної академії педагогічних наук України (НАПН України), тому вагомим складником у формуванні інформаційного ресурсу бібліотеки є обов'язкові відомчі надходження документів від наукових установ НАПН України. Підґрунтям для проведення аналізу надходження від відділень Академії є щорічні «Звіти про роботу Національної академії наук України».

Передплата є одним із головних способів комплектування фонду бібліотеки періодичними виданнями. Цей ресурс розглядається як один із важливих складників загального бібліотечного фонду, що володіє такими характеристиками як актуальність, оперативність, міждисциплінарність і науковість.

Оскільки ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського перебуває на державному фінансуванні, кількість назв передплачених видань прямо пропорційна виділенню державою коштом. Крім того, в умовах економічної кризи щопівріччя збільшується вартість періодичних видань. Внаслідок цього зменшується кількість назв періодичних видань, що надходять до фонду.

Протягом останніх кількох років помітною є певна стабільність вітчизняного журнального асортименту, але кількість назв періодичних видань продовжує зростати. Саме тому нині надзвичайно актуальним питанням є якісний добір нових журналів і газет для включення їх до списку передплати. Одним із найпоширеніших способів такого оцінювання, крім експертної оцінки працівниками бібліотеки, є аналіз відомостей про установи – засновників періодичних видань. Пріоритет належить організаціям, що здійснюють наукові дослідження в галузі педагогіки та психології.

Наукова періодика – важливий інструмент для здійснення наукової комунікації між фахівцями в інтересах їхньої професійної діяльності. Розвиток сучасних інформаційних технологій зумовлює нові вимоги учених до форм і методів надання їм інформаційних ресурсів, що призводить до змін у політиці комплектування. Зокрема, для повноцінного інформаційного забезпечення та збалансованого комплектування фонд бібліотеки має поповнюватися як друкованими виданнями, так і документами в електронному форматі.

Стрімке зміцнення позицій електронних видань у науковому світі спричинено кризою друкованих журналів. Згруповані в предметні колекції з великою кількістю назв, вони швидко витісняють менш конкурентоспроможні друковані версії. Основна причина цього полягає, по-перше, у здорожчанні традиційних журналів, по-друге, у великому, беручи до уваги сучасні вимоги, терміні у підготовки рукопису до видання, що триває іноді до пів року. Серед основних переваг електронних журналів можна назвати такі:

- оперативність підготовки та розповсюдження;
- доступність широкому загалу читачів незалежно від місця їхнього перебування;
- можливість швидкого повнотекстового пошуку за окремим журналом або архівом електронних періодичних видань;
- відсутність потреби в тиражуванні; таким чином розв'язується проблема недостатньої кількості примірників, властива друкованим виданням;
- можливість працювати з електронним документом необмеженій кількості користувачів одночасно, не заважаючи один одному;
- відсутність типографських витрат та оплати поштових відправлень; швидка та недорога доставка до кінцевого споживача через телекомунікаційні канали;
- компактність зберігання [2].

Розміщення повнотекстових версій журналів у вільному доступі на сайтах установ і організацій, зокрема на сайті НБУВ, частково знімає проблему передплати на вітчизняні видання.

Істотною допомогою користувачам бібліотеки стало забезпечення доступу з 2018 р. до повнотекстових баз даних компанії EBSCO-Publishing, з 2019 року – до Scopus та Web of Science. Це дало змогу українським науковцям ознайомитись із найбільш актуальною інформацією з питань педагогіки та психології, з'ясувати, наскільки перспективним є той чи інший напрям їхніх досліджень, а також дізнатися, хто працює в цьому напрямі.

Важливим завданням для комплектування фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є підтримка й розвиток системи вітчизняного книгообміну – одного з традиційних способів поповнення фонду, застосовуваного бібліотеками ще на початку ХХ століття. З цією метою у 2000 р. у структурі бібліотеки було створено обмінний фонд.

Обмінний фонд – це проміжна ланка для перерозподілу документів між тими фондами, в яких подальше зберігання документів недоцільне, а також непрофільними та дублетними документами поточного комплектування й тими адресатами, куди можуть бути переадресовані такі документи для подальшого використання.

Книгообмін передбачає такі види діяльності:

- обмін власними виданнями та інформаційними продуктами;
- передача маловикористовуваних, непрофільних або дублетних документів у ті бібліотеки, де вони найбільш потрібні, безпосередньо або через обмінні фонди.

Основними джерелами для здійснення книгообміну є обмінні фонди провідних бібліотек м. Києва, зокрема, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної історичної бібліотеки України, Національної наукової медичної бібліотеки України, Державної науково-технічної бібліотеки України, Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, а також Книжкової палати України імені Івана Федорова. Саме завдяки тісній співпраці до нашого фонду надходять видання з питань освіти, педагогіки, психології, бібліотекознавства, книгознавства тощо. Таким чином вдається ліквідувати лакуни у власному фонді та поповнювати фонди інших книгозбірень.

Серед широкого репертуару літератури, що пропонує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського іншим установам та бібліотекам, затребуваними залишаються «Наукові праці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», бібліографічні покажчики серії «Видатні педагоги світу», що відображають життя і діяльність В. О. Сухомлинського (2001, 2008, 2013, 2018 рр.), Я. Корчака (2003 р.), А. С. Макаренка (2008 р.), К. Д. Ушинського (2010 р.), С. Ф. Русової (2010 р.), С. Х. Чавдарова (2012 р.), М. І. Пирогова (2010 р.), Я. Ф. Чепіги (Зеленкевича) (2013 р.). Завдяки великій науково-пошуковій роботі науковців у покажчиках цілісно представлено творчу спадщину видатних педагогів, історіографічні джерела про їхній внесок у розвиток педагогічної науки. Деякі з них містять повнотекстові твори педагогів чи уривки з них. Популярним виданням серед відвідувачів обмінного фонду є рекомендаційний щорічний бібліографічний посібник «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на ... рік», що з'явився ще у 2002 р. У ньому у хронологічному порядку наводиться інформація про визначні події вітчизняної та зарубіжної освіти, педагогічної думки, зокрема короткі біографічні довідки про ювілейні дати, життя і діяльність видатних педагогів, освітян, громадських діячів, а також відомості про сучасних ювілярів НАПН України, учителів-новаторів [1].

Тісна співпраця обмінного фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та Інституту історії НАН України дала можливість поповнити свій фонд та фонди мережі освітянських бібліотек 10-ти томним виданням «Енциклопедії історії України». Через обмінний фонд ДНПБ поширювались книжки таких відомих науковців, письменників, поетів, діячів культури і мистецтва, як: Б. Бойка, В. Бровченка, Н. Буринської, А. Гурської, В. Марсюка, В. Погребенника, Ю. Тарнавського, Ю. Хорунжого.

Аналізуючи діяльність обмінного фонду, можна впевнено констатувати, що за роки двадцятирічної діяльності його послугами скористалося близько 1000 установ, бібліотек закладів вищої та середньої освіти усіх областей України.

Одним із вагомих і найперспективніших джерел комплектування фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є дарування – безоплатне передавання бібліотеці одиничних або множинних документів, що може супроводжуватися певними зобов'язаннями перед дарувальником (установою, організацією, фізичною особою). Головна перевага цього способу комплектування фонду полягає у безоплатному надходженні нових документів. Завдяки процесу дарування до бібліотеки іноді надходять рідкісні, цінні та унікальні видання.

За статистичними даними, дари щорічно становлять 15 % усіх надходжень до фонду бібліотеки. Серед них книжки, журнали, продовжувані видання, альбоми, картографічні й нотні видання, документи на електронних носіях тощо. За

тематикою переважають документи з питань педагогіки, психології, освіти, бібліотечної справи, твори художньої літератури тощо.

Дар – це не тільки джерело поповнення фонду бібліотеки. Дар (у тому числі й бібліотечний) є особливим соціально-економічним і психологічним явищем, соціально-особистісним феноменом. Цей феномен породжує в бібліотеці особливий, специфічний потік документів, що потребує інших, ніж представлені джерела комплектування (обов'язковий примірник, обмінні фонди бібліотек), способів і процедур діяльності як в організації власне технологічних процесів проходження документів, так і у сфері роботи з дарувальниками.

Частину подарованих документів зібрано в колекції. Так, упродовж 2002–2003 рр. родиною В. О. Сухомлинського до бібліотеки передано 3393 примірники документів, зокрема, твори, матеріали про життя й діяльність педагога, видані українською мовою та 50-ма мовами світу, відео- й фотодокументи, зібрані після смерті видатного педагога. Ця колекція слугувала основою для відкриття в березні 2003 р. у структурі бібліотеки читального залу Фонду В. О. Сухомлинського. Нині документний фонд читального залу налічує близько 5 тис. примірників документів.

У 2013 р. сформовано колекцію видань, подарованих ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського доктором філософських наук, професором, академіком Національної академії наук України, президентом Національної академії педагогічних наук України Василем Григоровичем Кременем. На сьогодні колекція нараховує 920 примірників документів українською та іноземними мовами.

Складником галузевого інформаційного ресурсу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є інформаційний ресурс науково-педагогічної електронної бібліотеки. Існує декілька методів комплектування фонду електронної бібліотеки – генерація, агрегація, обмін. До електронних документів власної генерації, тобто створюваних самими власниками фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, належать оцифровані книжкові пам'ятки, монографії, малотиражні публікації (матеріали конференцій, збірники статей співробітників бібліотеки та працівників установ НАПН України, дисертації, допоміжні документи). Використання для введення в електронну бібліотеку оригінального видавничого макету документа – найоптимальніший варіант з економічного та технологічного поглядів.

Агрегація документа з уже наявних електронних колекцій, що перебувають у відкритому чи ліцензованому доступі, дає можливість приєднати документ до власного фонду.

Фонд електронної бібліотеки поповнюється в результаті обміну з іншими організаціями. Така взаємодія з установами аналогічної тематичної спрямованості в питаннях комплектування фондів електронних документів забезпечує економію трудових і матеріальних ресурсів, тимчасових витрат, пов'язаних зі створенням однотипних електронних документів, виключає дублювання [3, 4].

Автоматизація процесів комплектування забезпечує якісне формування фонду, суттєво прискорює процеси опрацювання документів, підвищує точність облікових і звітних відомостей, розширює можливості організації різнобічного використання інформаційних ресурсів.

Висновки. Підсумовуючи викладене, варто наголосити, що в сучасних умовах галузева бібліотека видозмінюється, поступово перетворюючись на

провайдера послуг. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського потрібно вибудувати свою стратегію розвитку та систему пріоритетів комплектування фонду відповідно до максимального забезпечення інформаційних потреб користувачів у традиційній та нетрадиційній формах. Цього можливо досягнути, насамперед:

- комплектуванням науковими та періодичними виданнями за профілем бібліотеки;
- комплектуванням реферативними й інформаційними виданнями за основними напрямками наукової діяльності бібліотеки та НАПН України;
- створенням електронних документів власної генерації із забезпеченням можливості віддаленого доступу до них;
- розширенням інформаційного забезпечення користувачів бібліотеки за рахунок професійного відбору й упорядкування ресурсів відкритого доступу.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання. *Укр. пед. журн.* 2015. № 3. С. 209–219.
2. Бондар Л. Система документопостачання Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. *Вісн. Кн. палати.* 2016. № 10. С. 20–23.
3. Вараксіна Н. В. Концепція науково-педагогічної електронної бібліотеки Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2013. 24 с.
4. Іващенко В. М., Палійчук Р. І. Зібрання рідкісних і цінних видань у фондах мережі освітянських бібліотек: результати дослідження. *Вісн. Кн. палати.* 2013. № 1. С. 1–4.
5. Меженко Ю. О. Перспектива розвитку великих наукових бібліотек на Україні. *Бібліол. вісті.* 1926. № 2. С. 32–39.
6. Рогова П. І. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського: історія і сучасність. *Бібліотеки України загальнодержавного значення: історія і сучасність* : зб. ст. Київ, 2007. С. 97–101.
7. Соломка В. А. Модель комплектування фондів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Історія освітянських бібліотек України* : наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2006. С. 53–60.
8. Ши́ра Д. Х. Введение в библиотекведение. Основные элементы библиотечного обслуживания. М. : Высш. шк., 1983. 256 с.

References

1. Berezivska, L. D. (2015). Derzhavna naukovo-pedahohicha biblioteka Ukrayiny imeni V. O. Sukhomlinskoho yak intehrator i poshyryuvach biohrafichnoho znannya [V. O. Sukhomlinsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an integrator and disseminator of pedagogical biographical knowledge]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Educational Journal*, 3, 209–2019 [in Ukrainian].
2. Bondar, L. (2016). Systema dokumentopostachannya Derzhavnyi naukovo-pedahohichoyi biblioteky Ukrayiny imeni V. O. Sukhomlinskoho [Documentation System of the V. O. Sukhomlinsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Bulletin of the Book Chamber of Ukraine*, 10, 20–23 [in Ukrainian].
3. Varaksina, N. (2013). *Kontseptsiya naukovo-pedahohichnoyi elektronnoyi biblioteky Derzhavnyi naukovo-pedahohichoyi biblioteky Ukrayiny imeni V. O. Sukhomlinskoho* [The concept of scientific-pedagogical electronic library of the V. O. Sukhomlinsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine]. Vinnytsya: Nilan-LTD [in Ukrainian].
4. Ivashchenko, V. M. & Paliychuk R. I. (2013). Zibrannya ridkisnykh i tsinnykh vydan u fondakh merezhi osvityanskykh bibliotek: rezultaty doslidzhennya [Collection of rare and

- valuable editions in the holdings of the network of educational libraries: results of the study]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty – Bulletin of the Book Chamber of Ukraine*, 1, 1–4 [in Ukrainian].
5. Mezhenko, Yu. O. (1926). Perspektyva rozvytky velykykh naukovykh bibliotek na Ukrayini [Prospects for the development of large scientific libraries in Ukraine]. *Bibliolohichni visti – Bibliological news*, 2, 32–39 [in Ukrainian].
6. Rohova, P. I. (2006). Derzhavna naukovo-pedahohicha biblioteka Ukrayiny imeni V. O. Sukhomlinskoho: istoriya i suchasnist [V. O. Sukhomlinsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine: history and modernity]. *Biblioteky Ukrayiny zahalnoderzhavnogo znachennya: istoriya i suchasnist: zbirnyk stateyi – Libraries of Ukraine of national importance: history and modernity: collection of articles*. (pp. 97–101). Kyiv: Vyryi [in Ukrainian].
7. Solomka, V. A. (2006). Model komplektuvannya fondiv DNPB Ukrayiny im. V. O. Sukhomlinskoho [Model of acquisition of funds of the V. O. Sukhomlinsky SSPL of Ukraine]. *Istoriia osvitiivnykh bibliotek Ukrainy: naukovyi zbirnyk – History of educational libraries of Ukraine: a scientific collection*. (pp. 53–60). Kyiv: Vyryi [in Ukrainian].
8. Shyra, D. Kh. (1983). *Vvedeniye v bibliotekovedeniye. Osnovnye elementy bibliotekhnogo obsluzhivaniya [Introduction to Library Science. Basic Elements of Library Services]*. Moscow: Vysshaya shkola [in Russian].

Liudmyla Bondar,
Head of the Scientific Acquisition Sector,
V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine,
e-mail: lyuda_bondar_@ukr.net
ORCID id: 0000-0002-1203-9450

SUBJECT INFORMATION RESOURCE OF V. O. SUKHOMLYNSKYI STATE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL LIBRARY OF UKRAINE: PRESENT SITUATION AND WAYS OF DEVELOPMENT

The paper covers the main aspects of book acquisition at V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine. It is noted that the library was based on the holdings of two special education libraries: the Scientific Library of the Institute of Pedagogy at the AES of Ukraine and the Central Education Library of the Ministry of Education of Ukraine, which were liquidated. The attention is paid to the book acquisition at V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine, based on the law of correspondence (congruence). The law provides for the formation of the library holdings in accordance with the library tasks and purpose and taking into account user needs. The main ways of accession to the library holdings are analysed: required copy, subscription periodicals, book exchange, gifts, and document reproduction. The paper deals with e-journals acquisition as an alternative to traditional journals. The attention is paid to the peculiarities of the current situation in library document support, that is increasing the ways of acquisition by increasing the number of acquisition sources, changes in traditional acquisition technology in connection with the emergence of new technologies and opportunities to use information resources through the Internet, the economic partnership between the library and publishing houses under the conditions of limited budget financing. It is noted that the automation of acquisition furthers qualitative formation of the holdings, significantly accelerates the process of document processing, improves the accuracy of accounting and reporting information, and extends the possibility of organisation to use information resources.

Keywords: *acquisition, acquisition sources, V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine, required copy, subscription, library holdings, electronic journals, gifts, book exchange.*

Надійшла до редакції 17.10.2019 року